

## **CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ**

SEKRETARIAT  
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04  
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24  
00 - 503 W A R S Z A W A  
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: [sekretariat@cbos.pl](mailto:sekretariat@cbos.pl)

BS/176/2006

### **WYJAZDY NA WYPOCZYNEK W LATACH 1992–2006**

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH  
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA



Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku  
28 września 2006 roku

- ❑ W 2006 roku, podobnie jak w latach 2003–2005, poza miejscem zamieszkania wypoczywała ponad jedna trzecia Polaków (35%), w tym 12% regenerowało siły zarówno w czasie dłuższego – co najmniej tygodniowego wypoczynku, jak i krótszego, 12% było wyłącznie na dłuższym wyjeździe, a 11% – co najwyżej na sześciodniowej eskapadzie.
- ❑ Większość dorosłych (65%) w ogóle nie wyjeżdżała w tym roku na wypoczynek poza miejsce zamieszkania. Najważniejszym powodem pozostania w domu był – według badanych – brak pieniędzy.
- ❑ W tym roku wyjazdy na wypoczynek kształtowały się podobnie jak w latach 2003–2005. Jedna czwarta dorosłych (25%) wypoczywała wyłącznie na wyjeździe krajowym, 7% było zarówno w kraju, jak i za granicą, a 2% – wyłącznie za granicą.
- ❑ Osoby wyjeżdżające na wypoczynek najczęściej przebywały w kraju u rodziny, znajomych (39%) lub w wynajętej kwaterze (35%), rzadziej wypoczywały na wczasach, obozie bądź zorganizowanej wycieczce (20%), na własnej działce (11%) czy też pod namiotem lub na wędrownicy (8%). Za granicę na indywidualny wyjazd turystyczny udał się w tym roku co siódmy wyjeżdżający (14%), co jedenasty (9%) był u rodziny lub znajomych, a co dwudziesty (5%) skorzystał z oferty biura podróży.
- ❑ W mijającym roku – podobnie jak w latach 2003–2005 – dorośli wyjeżdżali na wypoczynek średnio trzy razy (2,9).
- ❑ Tegoroczny wypoczynek poza miejscem zamieszkania trwał średnio 17 dni (16,7).
- ❑ Wyjeżdżający na wypoczynek podróżowali głównie samochodem osobowym (71%), znacznie rzadziej autokarem (24%) lub pociągiem (21%); niewiele osób leciało samolotem (8%), wędrowało na piechotę (7%) lub podróżowało rowerem (5%) bądź drogą wodną – promem, statkiem lub żaglówką, kajakiem (po 2%).

Od piętnastu lat co roku jesienią przeprowadzamy sondaż na temat wypoczynku Polaków<sup>1</sup>. Zmiana środowiska społecznego i ekologicznego oraz wyjazd na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania to podstawowy warunek regeneracji sił psychicznych i fizycznych. Okazuje się jednak, że w Polsce niewielu dorosłych wyjeżdża na taki wypoczynek, dlatego od roku 2003 pytamy również o wyjazdy krótsze niż tygodniowe. Ponadto staramy się ustalić liczbę wyjazdów, czas spędzony poza domem, miejsce wypoczynku (w kraju czy za granicą) oraz sposób podróżowania. Interesuje nas także, z jakich powodów większość Polaków w ogóle nie wyjeżdża w celach rekreacyjnych poza miejsce zamieszkania.

### ILE OSÓB WYJEŹDŹA W CIĄGU ROKU NA WYPOCZYNEK?

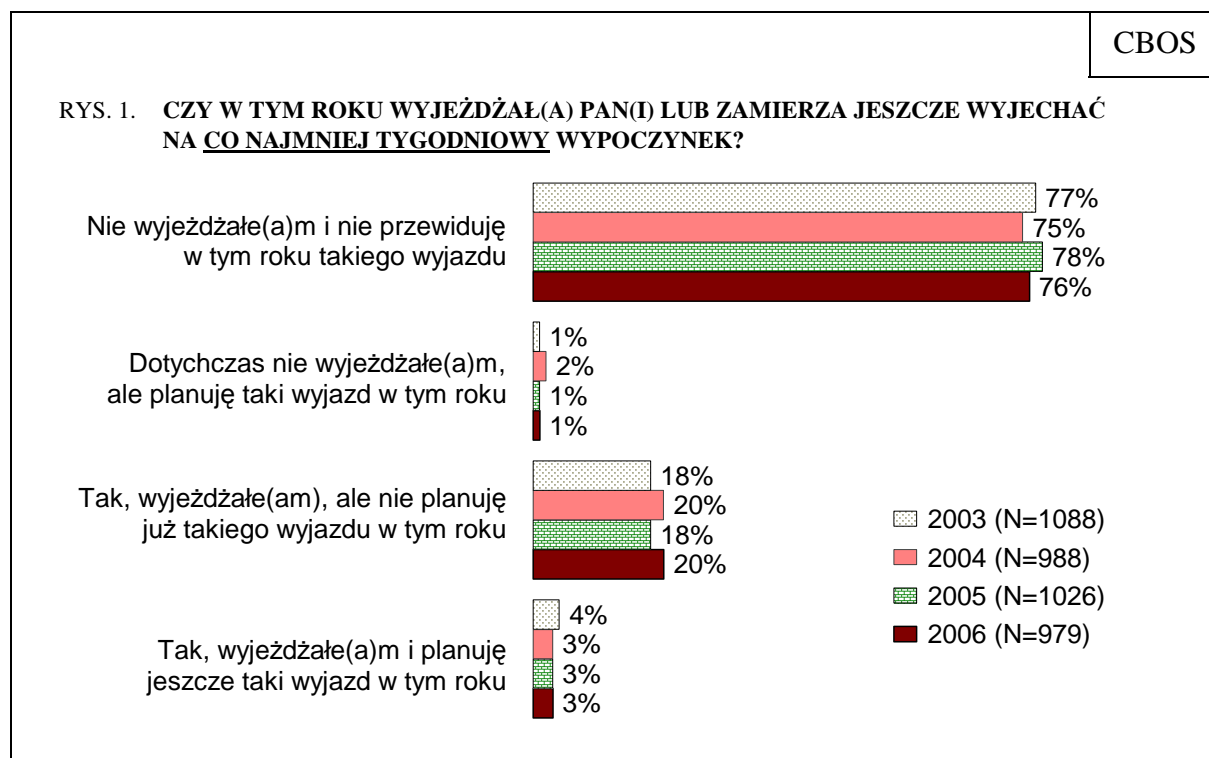
Wyniki naszych badań, które prowadzimy systematycznie od 1992 roku, ukazują, że na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania wyjeżdża stosunkowo niewielka grupa Polaków. Zdecydowana większość nie ma szans na tego typu regenerację sił psychicznych i fizycznych.

Tabela 1

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?***	Wskazania respondentów według terminów badań*													
	'92	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06
	w procentach													
Nie i nie przewiduję w tym roku wyjazdu	79	78	76	73	71	73	71	72	75	74	77	75	78	76
Dotychczas nie, ale planuję wyjazd jeszcze w tym roku	3	2	2	2	3	3	3	3	3	1	1	2	1	1
Tak	18	20	22	25	27	24	26	24	22	25	22	23	21	23
* W latach 1992–2001 badania przeprowadzaliśmy we wrześniu, w roku 2002 – w październiku, a w latach 2003–2005 w listopadzie. ** Dokładną treść pytania zadawanego w latach 2003-2005 przedstawiono na rys. 1														

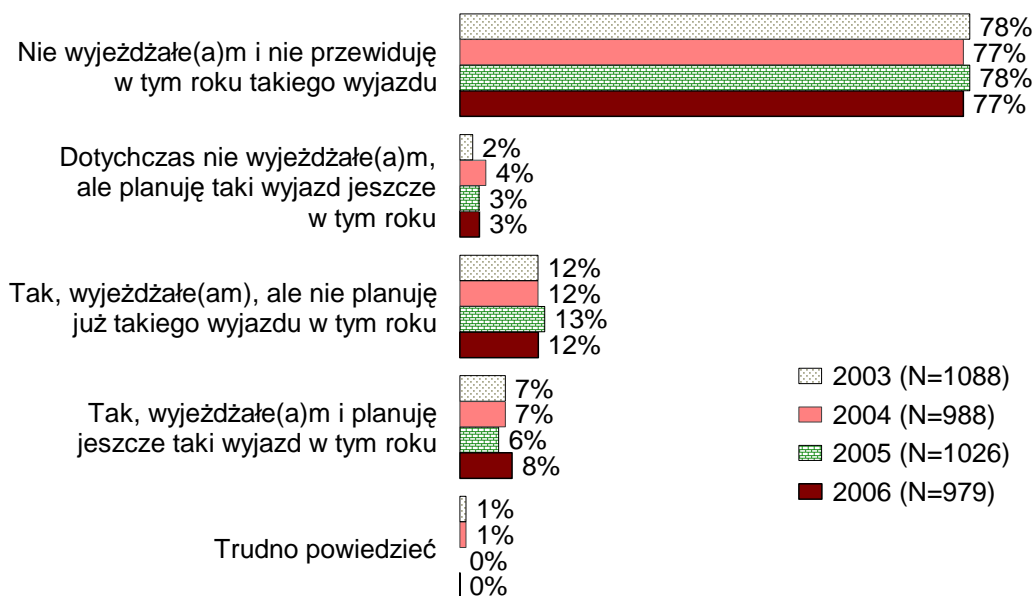
<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (198) przeprowadzono w dniach 2–5 listopada 2006 roku na liczącej 979 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków. Zob. też komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa w latach 1993–2006”, październik 2006 (oprac. B. Wciórka).

W tym roku na **dłuższy wypoczynek – trwający co najmniej tydzień** wyjechała prawie jedna czwarta dorosłych (23%, w tym 20% nie planuje już więcej wyjazdów, a 3% zamierza jeszcze wyjechać). Zdecydowana większość badanych (77%) dotychczas nie wyjeżdżała (w tym 76% nie przewiduje w tym roku takiego wyjazdu, a 1% ma jeszcze tego typu plany).



Należy podkreślić, że zdecydowana większość ankietowanych (80%) dotychczas nie wyjeżdżała również na **wypoczynek krótszy niż tygodniowy** (w tym 77% nie planuje już takiego wyjazdu, a tylko 3% ma zamiar to uczynić jeszcze w tym roku). Zaledwie co piąty respondent (20%) był w tym roku na krótkiej eskapadzie (w tym 12% nie zamierza już wyjeżdżać, a 8% ma jeszcze tego typu plany).

RYS. 2. CZY W TYM ROKU WYJEŹDŹAŁ(A) PAN(I) LUB ZAMIERZA JESZCZE WYJECHAĆ NA KRÓTSZY NIŻ TYGODNIOWY WYPOCZYNEK?



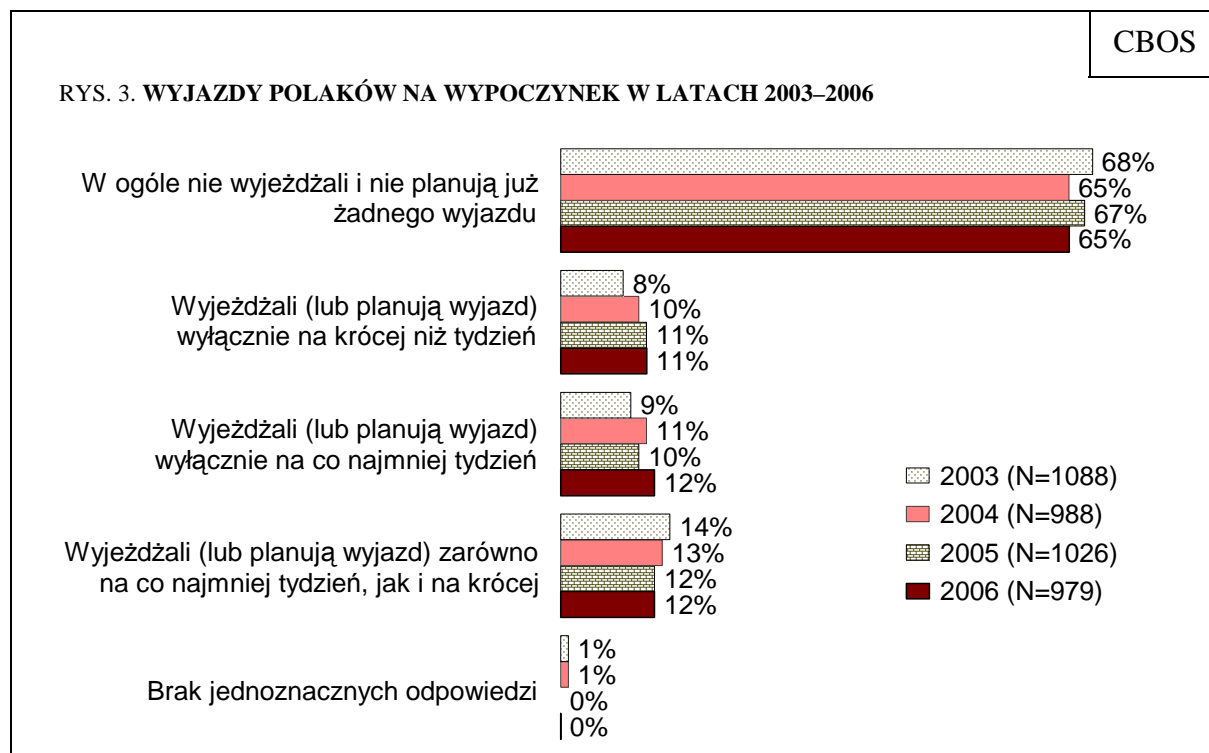
Poniższa tabela, która powstała z korelacji odpowiedzi respondentów na oba omawiane pytania, przedstawia pełny obraz tegorocznych wyjazdów - dłuższych i krótszych.

Tabela 2

Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na <b>co najmniej tygodniowy</b> wypoczynek?	Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na <b>krótszy niż tygodniowy</b> wypoczynek?			
	Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	Wyjeżdżał(a) i nie planuje	Wyjeżdżał(a) i planuje
	w procentach			
Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	<b>65,2</b>	1,6	6,3	2,6
Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	0,4	0,4	0,0	0,3
Wyjeżdżał(a) i nie planuje	11,3	0,6	5,1	3,2
Wyjeżdżał(a) i planuje	0,6	0,1	0,4	1,8
Podstawę procentowania stanowi ogół badanych (N= 977)				

Dla uproszczenia analiz przyjmujemy, że wyjazdowe plany respondentów na najbliższe tygodnie są na tyle realne, iż możemy dołączyć je do deklaracji dotyczących wyjazdów, które już miały miejsce. Przy takim założeniu bilans tegorocznego wypoczynku można opisać następująco: w 2006 roku poza domem wypoczywała ponad jedna trzecia dorosłych (35%), w tym 12% wyjeżdżało zarówno na dłuższy, jak i na krótszy pobyt,

12% było wyłącznie na dłuższym, co najmniej tygodniowym wyjeździe, a 11% – tylko na krótszym niż tydzień. Zdecydowana większość Polaków (65%) w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek poza miejsce zamieszkania. Podobnie kształtowały się wyjazdy na wypoczynek w latach 2003–2005.



Wypoczynek poza miejscem zamieszkania to dobro, do którego dostęp jest w Polsce bardzo silnie zróżnicowany społecznie. Szanse na taki wypoczynek zależą od wieku badanych, ich położenia społecznego i materialnego oraz sytuacji życiowej (wyznaczonej przez bycie bezrobotnym, emerytem czy rencistą), a także od wielkości miejsca zamieszkania. Im starsi są badani oraz im gorsze jest ich położenie społeczne (niższy poziom wykształcenia, gorsza pozycja zawodowa, gorsza sytuacja materialna gospodarstwa domowego, niższe dochody na osobę w rodzinie), a także im mniejsza, mniej zurbanizowana miejscowość, w której mieszkają, tym rzadziej wyjeżdżają w celach wypoczynkowych poza miejsce zamieszkania.

Dla ukazania skali nierówności społecznych w tej dziedzinie warto nadmienić, że w tym roku poza domem na dłuższym lub krótszym wyjeździe wypoczywała mniej niż jedna piąta przedstawicieli grup najsłabszych społecznie – bezrobotnych, ludzi z wykształceniem podstawowym (po 18%), respondentów żyjących w złych warunkach materialnych, źle (choć nie najgorzej) sytuowanych, rencistów (po 19%). Do grona najbardziej upośledzonych pod tym względem należy zaliczyć także rolników (18%), mieszkańców wsi (19%) oraz emerytów (18%), w tym przede wszystkim osoby mające 65 lat i więcej (11%). Jednocześnie z dobrodziejstw zmiany otoczenia korzystała większość ankietowanych z grup znajdujących się w dobrym położeniu społecznym, przede wszystkim przedstawicieli kadry kierowniczej i inteligencji (83%), respondentów z wyższym wykształceniem (71%) oraz uczniów i studentów (70%)<sup>2</sup>, a także – badanych najlepiej sytuowanych, o dochodach miesięcznych powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (62%), pracowników umysłowych niższego szczebla (59%), żyjących w dobrych warunkach materialnych (56%), mieszkańców największych miast (55%), przedstawicieli ogółu młodzieży w wieku od 18 do 24 lat (54%).

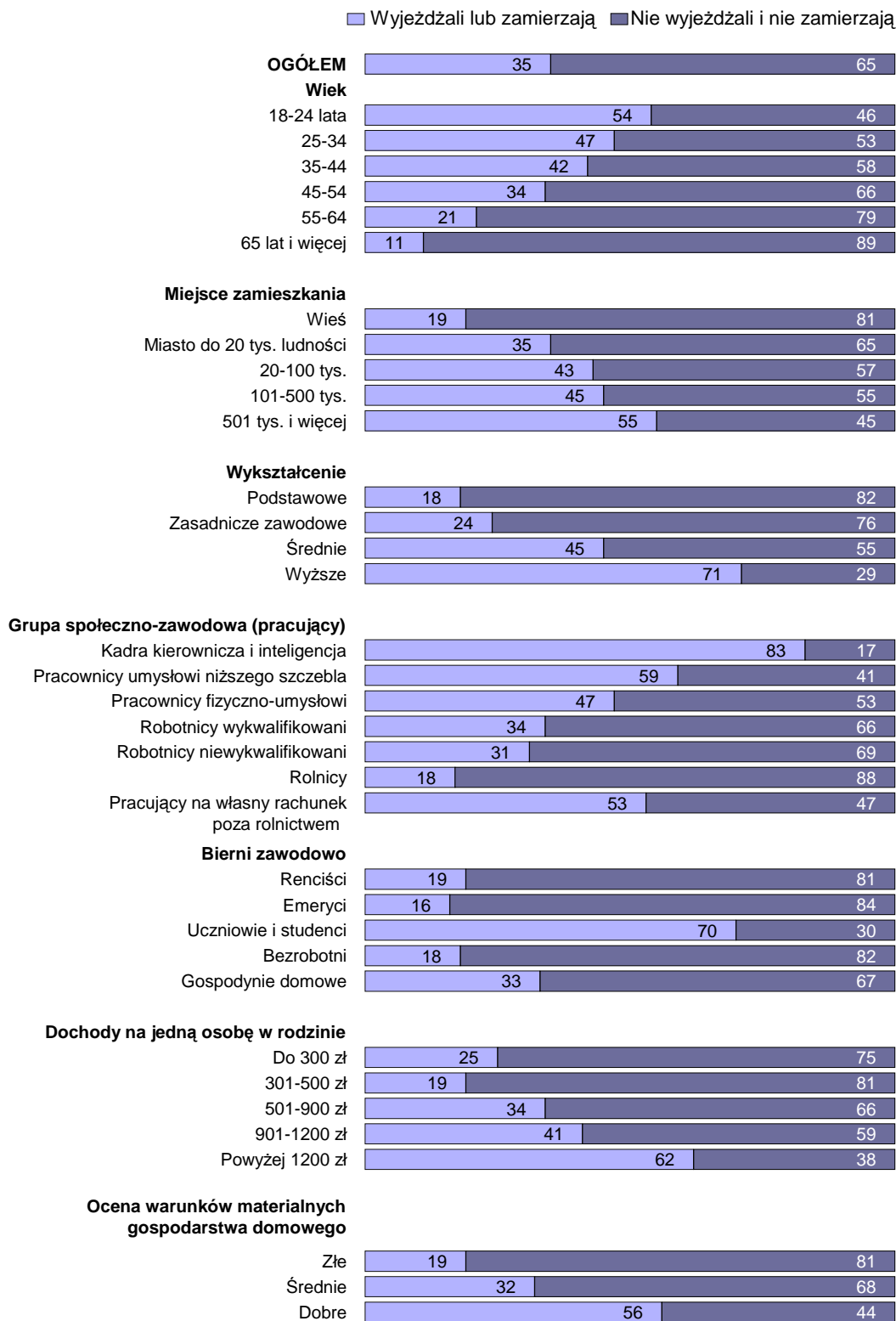
Rysunek 4 ilustruje nierówności w dostępie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania świadczące o kumulowaniu się z jednej strony upośledzeń, z drugiej zaś – uprzywilejowań społecznych.

---

<sup>2</sup> Z naszych badań wynika, że szanse uczniów na wypoczynek poza miejscem zamieszkania są bardzo silnie zróżnicowane społecznie. Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów - wypoczynek i praca zarobkowa ...”, wyd. cyt.



RYS. 4. ODSETKI BADANYCH, KTÓRZY W 2006 ROKU WYJEŹDŹALI LUB JESZCZE ZAMIERZAJĄ WYJECHAĆ NA JAKIKOLWIEK WYPOCZYNEK, ORAZ TYCH, KTÓRZY NIE WYJEŹDŹALI I NIE ZAMIERZAJĄ (WEDŁUG CECH SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH)



### DLACZEGO POLACY NIE WYJEŹDZAJĄ NA WYPOCZYNEK?

Zdecydowana większość Polaków, którzy w tym roku nie wyjechali na dłuższy wypoczynek, ale także tych, którzy nie wybrali się na krótszy niż tygodniowy, twierdzi, że głównym powodem pozostania w domu był brak pieniędzy<sup>3</sup>. Stosunkowo często też ankietowani deklarują, że nie muszą wyjeżdżać, bo wypoczywają w miejscu zamieszkania. Rzadziej wskazują na brak czasu lub obowiązki domowe, jeszcze rzadziej twierdzą, że pozostają w domu, bo muszą zarobić pieniądze, albo że wyjazd jest niemożliwy z powodu wieku, stanu zdrowia czy też obowiązków zawodowych. Zbliżona liczebnie grupa przyznaje, że nie odczuwa potrzeby wyjazdu. Natomiast do najrzadziej wymienianych powodów należą brak urlopu oraz, przede wszystkim, konieczność podjęcia dodatkowej pracy.

Tabela 3

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek co najmniej tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na <b>co najmniej tygodniowy wypoczynek</b>			
	XI 2003 (N= 838)	XI 2004 (N=740)	XI 2005 (N=801)	XI 2006 (N=741)
- nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	83	82	77	80
- wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	45	54	48	40
- nie ma Pan(i) czasu	27	31	33	31
- ma Pan(i) obowiązki domowe	29	36	32	30
- musi Pan(i) zarobić pieniądze	27	26	28	21
- nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	21	23	17	18
- ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	17	16	18	16
- nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	17	20	19	15
- nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	10	11	11
- musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	13	10	10	6

Tabela 4

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek krótszy niż tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki odpowiedzi twierdzących respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na <b>wypoczynek krótszy niż tygodniowy:</b>			
	XI 2003 (N= 845)	XI 2004 (N= 757)	XI 2005 (N=796)	XI 2006 (N= 757)
- nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	81	79	76	76
- wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	40	49	43	37
- ma Pan(i) obowiązki domowe	26	33	31	29
- nie ma Pan(i) czasu	25	29	33	27
- musi Pan(i) zarobić pieniądze	23	25	25	19
- nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	20	21	15	17
- nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	18	20	17	17
- ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	16	17	18	15
- nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	12	12	11
- musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	10	8	9	5

<sup>3</sup> Potwierdza to przedstawiona w poprzednim rozdziale charakterystyka osób, które w tym roku w ogóle nie wyjeżdżały na wypoczynek.

W ostatnich czterech latach niezmiennie odnotowujemy, że w świetle pytania o najważniejszy powód pozostania w domu niemal wszystkie wymienione uzasadnienia, poza finansowymi, okazują się mało istotne. Zdecydowana większość odpowiadających na to pytanie za najważniejszą przeszkodę w wyjeździe na wypoczynek (dłuższy lub krótszy) uznaje bowiem brak pieniędzy. Dla bardzo niewielu osób decydujące znaczenie mają inne względy, takie jak: wiek lub stan zdrowia, brak czasu czy obowiązki domowe. Pozostałe powody – m.in. tłumaczenie badanych, że nie wyjeżdżają, bo wypoczywają w domu lub nie odczuwają potrzeby wyjazdu – uznawane są za jeszcze mniej ważne. Wynika z tego, że w odczuciu respondentów nie mają większego znaczenia wszelkie przeszkody pozafinansowe, w tym także bariery kulturowe (brak zwyczaju wyjeżdżania na wypoczynek). Widać jednak również, że bariery finansowe, które ciągle zdecydowanie dominują, w ostatnich czterech latach stopniowo tracą na znaczeniu.

Tabela 5

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), <b>najważniejsza?</b>	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na <b>co najmniej tygodniowy wypoczynek</b>			
	XI 2003 (N=838)	XI 2004 (N=740)	XI 2005 (N=801)	XI 2006 (N=741)
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	69	66	64	61
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	10	6	11
Nie ma Pan(i) czasu	7	6	9	9
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	5	7
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	4
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	3	3	4	3
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	4	3	3	2
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	1	2	1	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	1	0	1	0
Trudno powiedzieć	0	1	0	1

Tabela 6

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), <b>najważniejsza?</b>	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na <b>wypoczynek krótszy niż tygodniowy:</b>			
	XI 2003 (N= 845)	XI 2004 (N= 747)	XI 2005 (N= 796)	XI 2006 (N= 757)
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	68	64	63	61
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	9	5	10
Nie ma Pan(i) czasu	7	5	8	8
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	6	6
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	3
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	4	5	5	5
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	3	4	4	3
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	2	3	1	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	0	0	1	0
Trudno powiedzieć	1	1	0	2

Zestawienie deklaracji dotyczących przyczyn niewyjeżdżania w latach 2000–2006 na dłuższy wypoczynek (o krótszy pytaliśmy dopiero od roku 2003) ukazuje, że wyjaśnienia badanych nie zmieniają się w sposób zasadniczy – na czoło niezmiennie wysuwają się bariery finansowe, a także brak czasu i obowiązki domowe, natomiast wskazania na pozostałe przeszkody ulegają pewnym wahaniom. Na przykład w ostatnich czterech latach respondenci na ogół częściej niż w latach 2000–2002 wymieniali wśród powodów obowiązki zawodowe, nieco silniej również podkreślali, że nie odczuwają potrzeby wyjazdu na wypoczynek.

Tabela 7

Dlaczego nie wyjechał(a) / nie wyjedzie Pan(i) w tym roku na wypoczynek? Czy przyczyną był(ły, ła, ła) / jest (sa):	Odpowiedzi twierdzące osób, które nie wyjeżdżały na <b>co najmniej tygodniowy wypoczynek</b> (według terminów badań)						
	2000 (N=777)	2001 (N=922)	2002 (N=912)	2003 (N=838)	2004 (N=740)	2005 (N=801)	2006 (N=741)
	w procentach						
- brak pieniędzy	81	83	82	<b>83</b>	<b>82</b>	<b>77</b>	<b>80</b>
- brak czasu na wyjazd	31	33	28	<b>27</b>	<b>31</b>	<b>33</b>	<b>31</b>
- obowiązki domowe	33	35	31	<b>29</b>	<b>36</b>	<b>32</b>	<b>30</b>
- brak możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	21	19	17	<b>21</b>	<b>23</b>	<b>17</b>	<b>18</b>
- obowiązki służbowe	10	11	10	<b>17</b>	<b>16</b>	<b>18</b>	<b>16</b>
- brak potrzeby wyjazdu	12	11	7	<b>17</b>	<b>20</b>	<b>19</b>	<b>15</b>
- brak urlopu (nie przysługiwał)	5	7	9	<b>11</b>	<b>10</b>	<b>11</b>	<b>11</b>
- konieczność wykonania dodatkowej pracy zarobkowej	9	11	8	<b>13</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>6</b>
Przytoczone uzasadnienia dotyczą niewyjeżdżania na pobyt dłuższy, co najmniej tygodniowy. W tabeli pominięto odpowiedzi, które w roku 2003 zostały wprowadzone lub zmodyfikowane							

### WYPOCZYNEK W KRAJU CZY ZA GRANICĄ?

Zdecydowana większość badanych, którym udało się wyjechać na dłużej lub krócej, wypoczywała tylko w kraju (71%), co piąty (19%) regenerował siły zarówno w kraju, jak i za granicą, a siedmiu na stu (7%) – tylko za granicą.

Tabela 8

Wyjazdy na wypoczynek	Odsetki wskazań badanych, którzy wyjeżdżali lub planują wyjazd (według terminów badań)			
	XI 2003 (N=344)	2004 (N=341)	2005 (N=333)	2006 (N=341)
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>tylko w kraju</b>	71	76	80	71
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>zarówno w kraju, jak i za granicą</b>	20	15	14	19
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>tylko za granicę</b>	7	8	5	7
Brak jednoznacznych odpowiedzi	2	1	1	3

Zwraca uwagę fakt, że w latach 2003–2005 stopniowo zwiększała się liczba Polaków, którzy wypoczywali wyłącznie w kraju, a malała – wyjeżdżających za granicę. W tym roku sytuacja uległa zmianie – przybyło osób, które wypoczywały za granicą (o 7 punktów), ubyło natomiast wypoczywających tylko w kraju (o 9 punktów). Tegoroczne wskazania dotyczące wyjazdów na wypoczynek są niemal takie same jak w roku 2003.

**Krajowy wypoczynek**, a taki deklaruje ogromna większość wyjeżdżających (90%), najczęściej przybiera formę pobytu u rodziny lub znajomych, jednak w stosunku do lat 2003-2005 zmalała liczba osób wypoczywających w ten sposób (od ubiegłego roku spadek wskazań z 47% do 39%). Nie zmieniła się natomiast popularność prywatnych kwater, które wybrała w tym roku ponad jedna trzecia wyjeżdżających. Ponadto co piąty badany z tej grupy wypoczywał na wczasach, obozie lub zorganizowanej wycieczce. Z kolei co dziewiąty był na własnej działce, w domku letniskowym, a ośmiu na stu spędziło czas na wędrownicy, pod namiotem lub na kempingu – te formy krajowego wypoczynku w ostatnich latach stopniowo tracą swoich zwolenników.

**Zagraniczne wojaże**, deklarowane przez jedną czwartą wyjeżdżających (26%), to głównie indywidualne wyjazdy turystyczne – w ten sposób wypoczywał w tym roku co siódmy badany z tej grupy. Za granicą u rodziny lub znajomych przebywał co jedenasty wyjeżdżający, a co dwudziesty wybrał się tam z biurem podróży.

Tabela 9

Dokąd Pan(i) w tym roku wyjeżdżał(a) lub zamierza wyjechać na wypoczynek? Czy był to lub będzie wypoczynek:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy wyjeżdżali na jakikolwiek wypoczynek			
	2003 (N=344)	2004 (N=341)	2005 (N=333)	2006 (N=341)
<b>w kraju*</b>				
- u rodziny, znajomych	48	47	47	39
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	32	28	34	35
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	18	22	16	20
- na własnej działce, w domku letniskowym	15	14	13	11
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	16	10	9	8
<b>za granicą*</b>				
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	15	12	11	14
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	9	6	5	9
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	8	7	6	5
* Część ankietowanych wskazała inne (nieokreślone) miejsca wypoczynku w kraju (10%) oraz za granicą (2%). Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego				

Uwzględnienie w ostatnich czterech latach zarówno dłuższych wyjazdów, co najmniej tygodniowych, jak i krótszych zmienia w pewnym stopniu obraz wypoczynku Polaków. Potwierdza się wprawdzie, że zdecydowana większość wyjeżdżających wypoczywa wyłącznie w kraju, jednak drugą co do wielkości grupę stanowią wypoczywający zarówno w kraju, jak i za granicą, a najmniej jest osób, które wypoczywają wyłącznie za granicą (w latach 2001–2002, gdy brano pod uwagę tylko dłuższe wyjazdy, proporcje obu tych grup były odwrotne).

Tabela 10

Wyjazdy wypoczynkowe	Odsetki wskazań osób, które wyjeżdżały lub planują wyjazd (według terminów badań)					
	IX 2001 (N=299)	X 2002 (N=316)	XI 2003 (N=344)	XI 2004 (N =341)	XI 2005 (N=333)	XI 2006 (N=341)
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>tylko w kraju</b>	76	74	<b>71</b>	<b>76</b>	<b>80</b>	<b>71</b>
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>zarówno w kraju, jak i za granicą</b>	8	9	<b>20</b>	<b>15</b>	<b>14</b>	<b>19</b>
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) <b>tylko za granicę</b>	15	16	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>5</b>	<b>7</b>
Brak jednoznacznych odpowiedzi	1	1	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>3</b>

W porównaniu z sytuacją z początku lat dziewięćdziesiątych (lata 1992, 1994) wyjeżdżający na wypoczynek w kraju znacznie częściej korzystają obecnie z kwater prywatnych, częściej też spędzają czas na własnych działkach (ich atrakcyjność maleje jednak w ostatnich kilku latach).

Tabela 11

Gdzie Pan(i) w tym roku wypoczywał(a) lub zamierza wypoczywać?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów wyjeżdżających na <b>wypoczynek w kraju</b>												
	1992 (N=187)	1994 (N=220)	1995 (N=218)	1996 (N=413)	1998 (N=264)	1999 (N=326)	2000 (N=256)	2001 (N=253)	2002 (N=264)	2003 (N=310)	2004 (N=312)	2005 (N=311)	2006 (N=305)
<b>W kraju:</b>													
- u rodziny, znajomych	52	44	51	49	39	39	40	48	36	<b>53</b>	<b>51</b>	<b>50</b>	<b>43</b>
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	10	13	18	24	27	21	27	34	13	<b>35</b>	<b>30</b>	<b>36</b>	<b>39</b>
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	20	16	25	20	24	20	23	18	28	<b>20</b>	<b>25</b>	<b>17</b>	<b>23</b>
- na własnej działce, w domku letniskowym	3	4	12	13	10	13	11	10	35	<b>16</b>	<b>16</b>	<b>14</b>	<b>12</b>
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	11	19	18	13	14	11	8	16	14	<b>18</b>	<b>11</b>	<b>10</b>	<b>10</b>
- jeszcze inaczej	4	4	3	5	4	6	3	6	8	<b>10</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>11</b>

Warto zastrzec, że opinie na temat wyjazdów na wypoczynek za granicę w ostatniej dekadzie powinny być formułowane ostrożnie, ponieważ takie wojaże wybierają stosunkowo małe grupy respondentów.

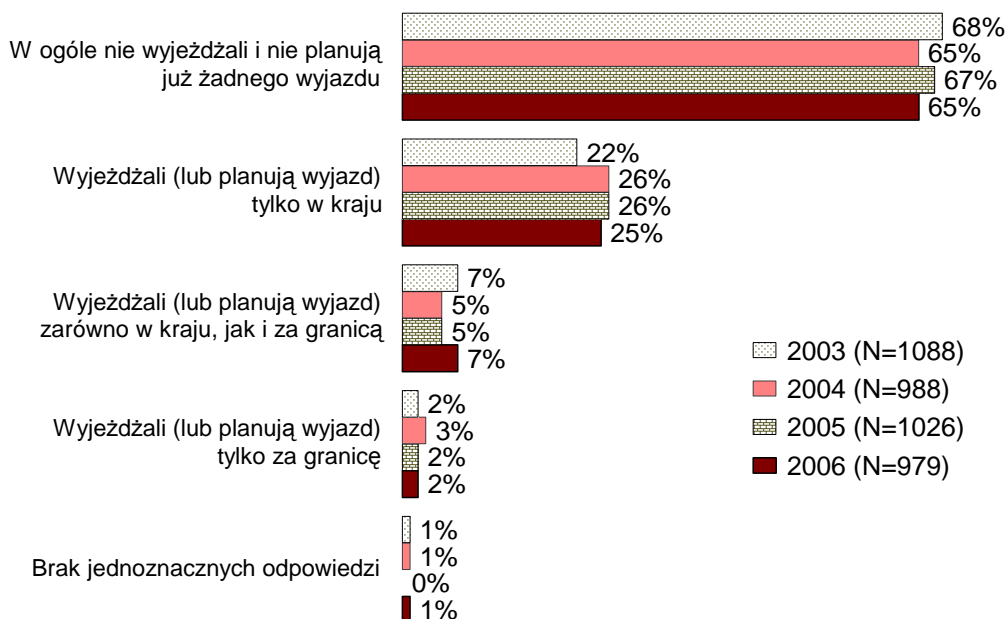
W ostatnich czterech latach wyjazdy zagraniczne miały głównie charakter indywidualnych wypraw turystycznych. Zmalała natomiast popularność wyjazdów organizowanych przez biura podróży, szczególnie wyraźnie w tym roku. Z kolei wypoczynkowe pobyty u rodziny, znajomych lub przyjaciół za granicą najczęstsze były w 1996 roku, następne lata przyniosły spadek popularności takich wyjazdów, jednak od roku 2002 ponownie wzrasta (choć z wahaniami) odsetek osób wybierających tę formę wypoczynku za granicą. Obecnie pobyt u osób bliskich za granicą jest częstszą formą wypoczynku niż wyjazd z biurem podróży, co zapewne wiąże się z coraz większą liczbą Polaków wyjeżdżających z kraju w poszukiwaniu pracy.

Tabela 12

Gdzie Pan(i) w tym roku wypoczywał(a) lub zamierza wypoczywać?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów wyjeżdżających na wypoczynek za granicę									
	1996 (N=96)	1998 (N=71)	1999 (N=70)	2000 (N=72)	2001 (N=70)	2002 (N=80)	2003 (N=94)	2004 (N=80)	2005 (N=64)	2006 (N=89)
<b>Za granicą:</b>										
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	34	32	29	42	48	33	53	51	56	53
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	46	32	33	17	15	20	31	24	24	35
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	34	39	44	36	43	53	28	31	33	20
- jeszcze inaczej	3	3	3	11	4	5	10	13	13	9

Trzeba jeszcze raz wyraźnie podkreślić, że opisując krajowy i zagraniczny wypoczynek poza miejscem zamieszkania skoncentrowaliśmy się jedynie na osobach wyjeżdżających, które regenerowały swoje siły całkowicie zmieniając otoczenie. Tymczasem warto się przyjrzeć, jak kształtuje się obraz wypoczynku Polaków, gdy w analizach uwzględniamy wszystkich badanych, a więc również tych, którzy w tym roku nigdzie nie wyjechali.

RYS. 5. WYJAZDY NA WYPOCZYNEK W LATACH 2003–2006



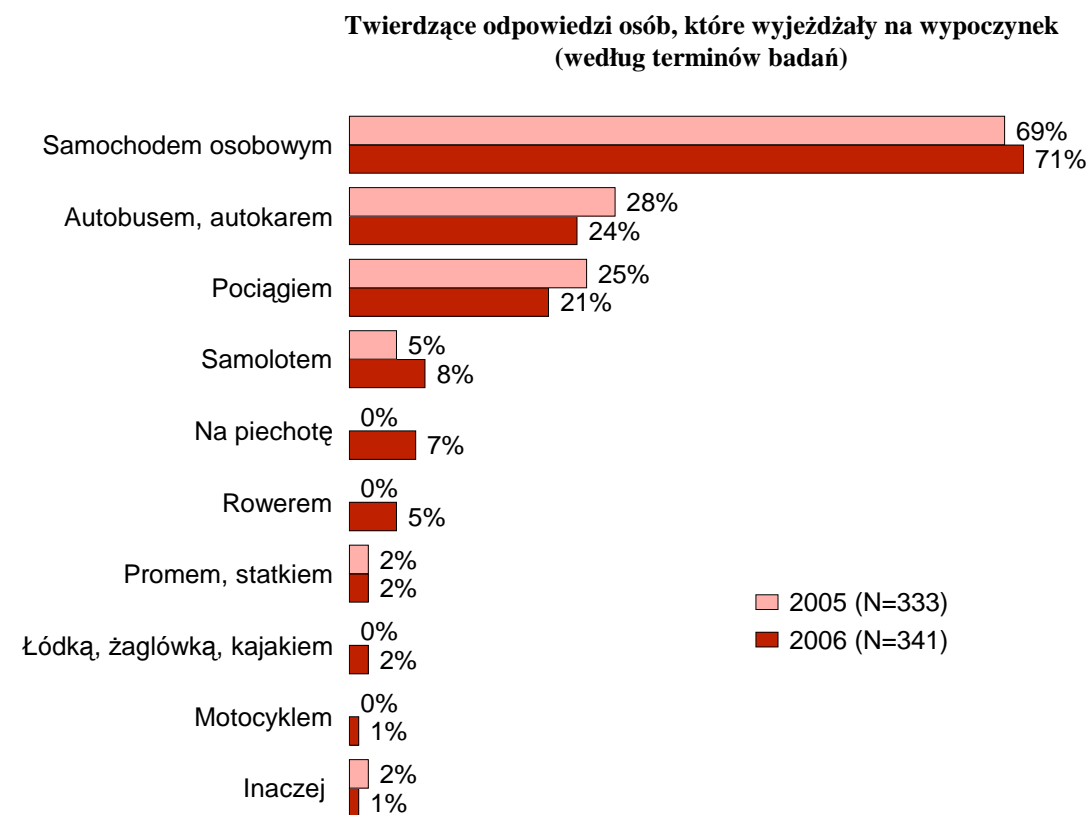
Można powiedzieć, że w roku 2006 w skali całego społeczeństwa dwie trzecie dorosłych Polaków (65%) w ogóle nie wyjeżdżało na wypoczynek, co czwarty (25%) wypoczywał wyłącznie na wyjeździe krajowym, siedmiu na stu (7%) było zarówno w kraju, jak i za granicą, a dwóch na stu (2%) – tylko za granicą. Tak więc w kraju wypoczywał co trzeci dorosły (32%), a za granicą – co jedenasty (9%). Podobnie kształtowały się wyjazdy na wypoczynek w latach 2003–2005.

#### SPOSÓB PODRÓŻOWANIA

W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, zdecydowana większość wyjeżdżających na wypoczynek podróżowała samochodem osobowym. Niemal jedna czwarta wybrała autokar, a jedna piąta – pociąg. Samolotem leciało zaledwie ośmiu na stu badanych, niemal tyle samo wędrowało na piechotę, a nieco mniej wybrało rower. Jeszcze rzadziej podróżowano drogą wodną lub w inny sposób. Warto zaznaczyć, że w porównaniu z rokiem ubiegłym rzadziej podróżowano autokarem i pociągiem (spadek wskazań po 4 punkty), a nieco częściej samolotem (wzrost o 3 punkty).



RYS. 6. W JAKI SPOSÓB PODRÓŻOWAŁ(A) PAN(I) LUB BĘDZIE PAN(I) PODRÓŻOWAĆ JADĄC NA WYPOCZYNEK I PODCZAS JEGO TRWANIA?



Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać kilka sposobów podróżowania. W roku 2005 pytanie miało nieco inne brzmienie i zawierało mniej możliwości do wyboru

Ponadto okazuje się, że zdecydowana większość wyjeżdżających (72%) ma ulubiony sposób podróżowania i nie korzysta z żadnych innych możliwości. W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, był to najczęściej samochód osobowy (52%) oraz – znacznie rzadziej – autokar (11%), pociąg (7%) i – zupełnie sporadycznie – samolot (1%).

Bardziej urozmaicona była podróż na wypoczynek pozostałych wyjeżdżających. Ponad jedna ósma (13%) podróżowała na dwa sposoby (3% – samochodem i autokarem, 3% – samochodem i samolotem, 3% – autokarem i pociągiem, 2% samochodem i pociągiem oraz 1% – samochodem i na piechotę). Mniej osób (8%) podróżowało na trzy sposoby, a najmniejszą liczebnie grupę (4%) stanowili ci, którzy wykorzystali jeszcze więcej (od czterech do sześciu) środków lokomocji.

### LICZBA WYJAZDÓW NA WYPOCZYNEK

W tym roku, podobnie jak w trzech ostatnich latach, na dłuższy wypoczynek trwający co najmniej tydzień badani udawali się średnio **1,5 raza** (maksimum 5 razy), natomiast na krótszy wyjeżdżali średnio **3 razy** (maksimum 30 razy). Liczba wyjazdów krótkich była więc dwukrotnie większa niż dłuższych.

Tabela 13

Ankietowani wyjeżdżający na wypoczynek:	Ile razy (w sumie) wyjeżdżał(a) Pan(i) lub jeszcze zamierza wyjechać na wypoczynek?													Średnia liczba
	1 raz	2 razy	3	4	5	6	7	8	9	10	Więcej razy	Trudno powiedzieć		
	w procentach													
- co najmniej tygodniowy (N= 238)	70	19	6	3	1	0	0	0	0	0	0	1	<b>1,5</b>	
- krótszy niż tygodniowy (N= 219)	44	17	10	7	9	1	1	0	0	4	3	4	<b>3,0</b>	

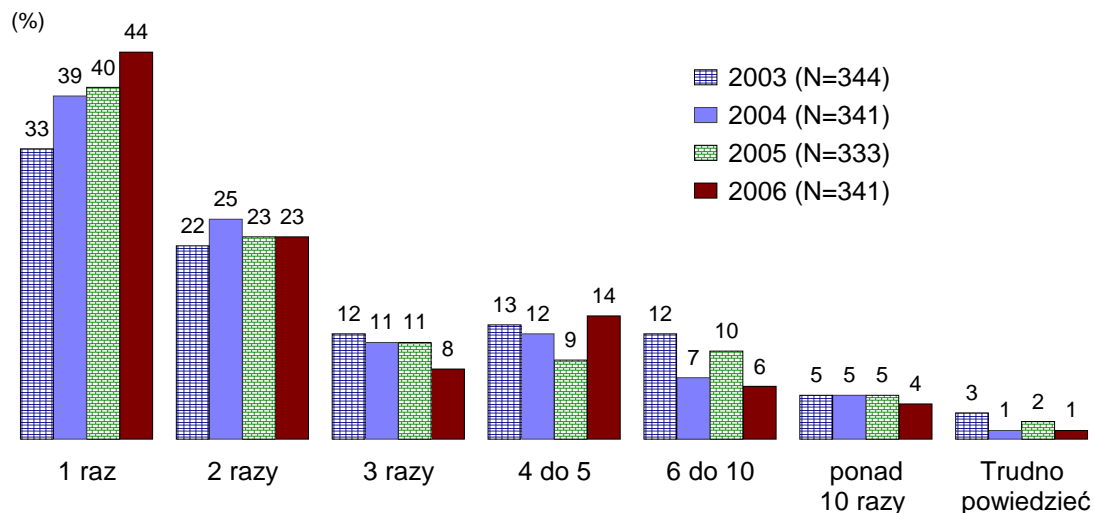
Ze zsumowania podanej przez wyjeżdżających liczby wyjazdów dłuższych i krótszych wynika, że największa grupa (44%) wyjechała na wypoczynek tylko raz. Prawie co czwarty wyjeżdżający (23%) wyjeżdżał dwukrotnie, a mniejsze liczebnie grupy udawały się na wypoczynek trzykrotnie (8%) lub jeszcze częściej – od czterech do pięciu razy (14%) i od sześciu do dziesięciu razy (6%). Zaledwie czterech na stu badanych z tej grupy wyjeżdżało ponad dziesięć razy.

Tabela 14

Ankietowani wyjeżdżający na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek (N=341)	Ile razy (w sumie) wyjeżdżał(a) Pan(i) lub jeszcze zamierza wyjechać na wypoczynek?													Średnia liczba
	1 raz	2 razy	3	4	5	6	7	8	9	10	Więcej razy	Trudno powiedzieć		
	w procentach													
	44	23	8	8	6	1	2	1	1	1	4	1	<b>2,9</b>	

Zwraca uwagę fakt, że od roku 2003 stopniowo zwiększa się grupa badanych, którzy wyjeżdżają na wypoczynek tylko raz w roku.

RYS. 7. ILE RAZY (W SUMIE) WYJEŹDŹAŁ(A) PAN(I) LUB ZAMIERZA JESZCZE WYJECHAĆ NA WYPOCZYNEK?



Ponadto okazuje się, że średnia liczba tegorocznych wyjazdów (dłuższych i krótszych) wynosi **2,9** i jest nieco niższa niż w ostatnich dwóch latach (po 3,2) oraz przed trzema laty (3,5). Należy przy tym podkreślić, że w tym roku – podobnie jak w poprzednich latach – badani, którzy wypoczywali na wyjeździe zarówno co najmniej tygodniowym, jak i krótszym, wyjeżdżali w ciągu roku średnio pięć razy (5,2), wypoczywający wyłącznie na krótkich eskapadach – trzy razy (2,7), a wypoczywający tylko na dłuższych, co najmniej tygodniowych – jeden raz (1,4).

#### CZAS SPĘDZONY NA WYPOCZYNKU POZA DOMEM

W tym roku jedna piąta wyjeżdżających (21%) wypoczywała poza domem w sumie od 2 do 6 dni, zdecydowana większość zaś regenerowała swoje siły dłużej: ponad jedna trzecia (36%) – od tygodnia do dwóch, co szósty (17%) – od 15 do 21 dni i niemal co piąty (18%) – dłużej niż trzy tygodnie. Zwraca uwagę fakt, że od roku 2003 powoli maleje wymiar czasu spędzanego na wypoczynku poza domem (stopniowo zwiększa się grupa wypoczywających co najwyżej 3 dni, zmniejsza się natomiast tych, którzy regenerują swoje siły w sumie od 22 do 30 dni).

W tym roku wypoczynek poza miejscem zamieszkania trwał średnio prawie siedemnaście dni (**16,7**), a więc tyle samo, co dwa lata temu, ale o trzy dni krócej niż w roku 2003 i prawie o dwa dni krócej niż przed rokiem.

Tabela 15

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał Pana(i) tegoroczny wypoczynek?	Odsetki wskazań respondentów, którzy w tym roku wyjeżdżali lub planują wyjazd na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek			
	2003 (N=344)	2004 (N=341)	2005 (N= 333)	2006 (N=341)
1 dzień	0	0	0	0
2 dni	3	3	2	2
3 dni	3	5	9	8
4 dni	3	6	7	4
5 dni	4	5	4	4
6 dni	3	2	3	3
7 dni	7	7	10	6
Od 8 do 14 dni	27	26	26	30
Od 15 do 21 dni	16	18	16	17
Od 22 do 30 dni	16	13	10	9
Powyżej 30 dni	11	7	10	9
Trudno powiedzieć	6	8	3	8
<b>Średnia liczba dni spędzonych na wypoczynku poza miejscem zamieszkania</b>	<b>19,8</b>	<b>16,6</b>	<b>18,3</b>	<b>16,7</b>

Zrozumiałe, że po zmianie podejścia badawczego zmienił się obraz czasu trwania wypoczynku Polaków. W stosunku do lat 1998–2002 (kiedy uwzględnialiśmy tylko wyjazdy dłuższe, co najmniej tygodniowe) wydłużył się w kolejnych czterech latach (gdy braliśmy pod uwagę również wyjazdy krótsze) czas spędzany na wypoczynku poza domem (ubyło wypoczywających poza domem w sumie przez co najwyżej dwa tygodnie, a przybyło tych, którzy regenerują swoje siły dłużej).

Tabela 16

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał ten wypoczynek?	Odpowiedzi respondentów, którzy w danym roku wyjeżdżali (lub planują wyjazd) na co najmniej tygodniowy wypoczynek i podali liczbę dni								
	IX 1998	IX 1999	IX 2000	IX 2001	X 2002	XI 2003	XI 2004	XI 2005	XI 2006
	w procentach								
Od 1 do 7 dni	20	25	22	29	18	<b>25</b>	<b>30</b>	<b>36</b>	<b>30</b>
Od 8 do 14 dni	54	47	50	41	52	<b>28</b>	<b>29</b>	<b>26</b>	<b>33</b>
Od 15 do 21 dni	12	14	13	12	16	<b>16</b>	<b>19</b>	<b>18</b>	<b>18</b>
Od 22 do 30 dni	9	7	8	10	8	<b>18</b>	<b>14</b>	<b>10</b>	<b>10</b>
Powyżej 30 dni	5	7	7	7	6	<b>13</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>9</b>
W obliczeniach pominięto respondentów, którzy wyjeżdżali, ale nie zadeklarowali liczby dni									

Na zakończenie trzeba jeszcze raz wyraźnie podkreślić, że opisując czas spędzony na wypoczynku poza miejscem zamieszkania skoncentrowaliśmy się jedynie na osobach wyjeżdżających, które regenerowały swoje siły całkowicie zmieniając otoczenie. Znacznie mniej korzystnie kształtuje się obraz wypoczynku Polaków, gdy w analizach uwzględniamy wszystkich badanych, a więc również tych, którzy w tym roku nigdzie nie wyjechali. Okazuje się bowiem, że w skali całego społeczeństwa średnia liczba dni spędzonych na wyjazdowym wypoczynku wynosi w tym roku jedynie nieco ponad pięć dni (**5,3**), a więc tyle samo, co przed dwoma laty (5,4 dni), ale krócej niż w roku 2003 (6,0 dni) i 2005 (6,4 dni).

Oznacza to, że - podobnie jak w ostatnich trzech latach – statystyczny dorosły Polak wypoczywał poza domem w sumie krócej niż tydzień, przy tym czas trwania wypoczynku w dużym stopniu zależał od cech położenia społecznego badanych (zob. tabele aneksowe). Im wyższa pozycja społeczno-zawodowa oraz finansowa i materialna respondenta, a także im większa miejscowość zamieszkania i młodszy wiek, tym dłuższy wypoczynek, a więc i większe szanse na regenerację sił fizycznych i psychicznych. Dla przykładu: statystyczny przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji oraz uczącej się młodzieży wypoczywał poza domem w ciągu roku w sumie ponad dwa tygodnie. Prawie dwa tygodnie regenerowali swoje siły badani z wyższym wykształceniem, o dochodach powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie, mieszkańcy ponadpółmilionowych miast. Natomiast statystyczny rolnik wypoczywał poza miejscem zamieszkania zaledwie jeden dzień, a rencista, bezrobotny, respondent osiągający dochody poniżej 300 zł *per capita*, żyjący w złych warunkach materialnych oraz mieszkaniac wsi – w sumie dwa dni.



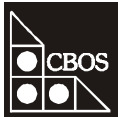
Wyniki badań z ostatnich czternastu lat ukazują, że co najmniej tygodniowy wyjazd na wypoczynek poza miejsce zamieszkania – uznawany za minimum odpoczynku niezbędne do regeneracji sił psychicznych i fizycznych – ciągle nie jest dostępny dla znacznej większości Polaków. Zdecydowana większość dorosłych nie wyjeżdża również na wypoczynek krótszy niż tygodniowy. Za główny powód tego stanu rzeczy badani niezmiennie uznają brak

pieniędzy. Należy też podkreślić, że utrzymują się znaczne nierówności w dostępie dorosłych do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz w długości jego trwania. Mogą one świadczyć o kumulowaniu się z jednej strony upośledzeń, z drugiej zaś uprzywilejowań społecznych. Trzeba wyraźnie podkreślić, że zjawisko to odnotowujemy także w środowisku młodzieży szkolnej<sup>4</sup>.

Opracowała  
Bogna WCIÓRKA

---

<sup>4</sup> Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa ...” wyd. cyt.



## A N E K S

Tabela 1. Średnia liczba dni tegorocznego wycieczki  
poza miejscem zamieszkania

	Średnia liczba dni	Liczba osób
Ogółem	5.3	979
Płeć		
Mężczyźni	5.4	466
Kobiety	5.3	513
Wiek		
18-24 lat	9.9	148
25-34	6.4	177
35-44	5.7	154
45-54	4.6	203
55-64	3.7	131
65 lat i więcej	1.8	165
Miejsce zamieszkania		
Wieś	2.4	362
Miasto do 20 tys.	4.3	133
20-100 tys.	7.4	197
101-500 tys.	5.8	176
501 tys. i więcej mieszk.	11.7	112
Wykształcenie		
Podstawowe	3.1	274
Zasadnicze zawodowe	2.9	257
Średnie	6.6	339
Wyższe	12.9	108
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja	15.4	56
Prac.umysł.niż.szczebła	8.0	83
Pracownicy fiz.- umysł.	5.1	89
Robotnicy wykwalifikowani	4.1	97
Robotnicy niewykwalifik.	2.7	33
Rolnicy	.8	52
Pracujący na własny rach.	5.7	33
Bierni zawodowo		
Renciści	1.7	90
Emeryci	3.3	217
Uczniowie i studenci	16.0	76
Bezrobotni	2.0	115
Gospodynie domowe i inni	5.0	39
Pracuje w:		
inst. państw., publicznej	8.0	133
spółce właścicieli		
prywatnych i państwa	6.7	75
sekt. pryw. poza rolnict.	5.9	195
prywatnym gosp. rolnym	1.0	52
Dochody na jedną osobę		
Do 300 zł	2.4	86
301-500	2.6	140
501-900	4.6	228
901-1200	7.1	85
Powyżej 1200 zł	11.4	90
Ocena własnych war. mater.		
Złe	2.3	269
Średnie	4.9	438
Dobre	9.0	271
Udział w prakt. religijnych		
Kilka razy w tygodniu	5.3	77
Raz w tygodniu	4.1	473
1-2 razy w miesiącu	4.5	160
Kilka razy w roku	7.2	184
W ogóle nie uczestniczy	9.7	83
Poglądy polityczne		
Lewica	7.8	124
Centrum	5.2	292
Prawica	6.4	304
Trudno powiedzieć	3.0	258